

Izhaja drugo soboto
vsakega mesca
Uredništvo in upravn.:
Dunaj XVI/2,
Neulercherfelderstrasse 21.
Inserati se sprejemajo
in poceni zaračunajo.
Rokopisi se ne vračajo.

GLASNIK

Naročnina:
Za Avstrijo celo leto K 1-50
Za inozemstvo „ K 2
Posamezne številke h 10.
Odpriše reklamacije so
poštnine proste.
Poštno-hran konto: 88.153.

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Št. 2.

Ljubljana, dne 20. januarja 1909.

II. leto.

Kršč.-socialno tobačno delavstvo ljubljansko!

Te dni boste zopet volili svoje zastopnike in zastopnice v bolniški odbor. Važnost volitve Vam je znana.

Krščansko-socialne tobačne delavke in delavci morate ob teh volitvah izpolniti svojo dolžnost v polni meri. Skrbeti morate, da dobe kandidatinje in kandidati naše krščansko-socialne delavske organizacije ogromno število glasov, ker le tako jim bo mogoče, da bodo uspešno zastopali Vaše koristi.

Vsak naš član, vsaka naša članica naj zato v polni meri izpolni svojo dolžnost. Ni dovolj, da voliš kandidata naše organizacije. Storiti moraš več in moraš agitirati med onimi svojimi tovarišicami in tovariši, ki jim morebiti važnost volitev ni znana, da volijo z nami.

Takoj pričeti z agitacijo v najširšem smislu za volitev v bolniški odbor! Vsako priliko porabiti za agitacijo sveta dolžnost in skrb vsake naše somišljenice, vsakega našega somišljenika!

VERBIČ IVAN,
SAVENZ JOSIP,
BUČAR FRANC II.,
KOPRIVC HELENA,
ROJC Marija,
JUVANC FRANČISKA.

Zapišite ali pa prilepite na volivne listke, ko jih dobite v roke da volite tiste svoje somišljenice in somišljenike v bolniški odbor, ki Vam jih priporočata odbora naše krščansko-socialne delavske organizacije. Gre se, da pokažemo socialnim demokratom svojo moč in zato mora prav vsak naš somišljenik, vsaka naša somišljenica storiti svojo dolžnost. Ni dovolj, da voliš prav, tvoja sveta strankarska dolžnost ti nalaga, da agitiraš za to, da volijo tudi tvoje sodelavke, tvoji sodelavci prav!

Navdušeno v volivni boj za krščanske socialne delavske kandidatinje in kandidate! V slogi je moč!

Občni zbor krajne skupine avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Dne 10. t. m. se je vršil občni zbor krajne skupine ljubljanske Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze. Vodila sta ga tovariša Sever in Čatar. Na občnem zboru smo opazili deželnega odbornika prof. Evgena Jarca, deželnega poslanca dr. Zajca, zastopnika Z. T. O Frančiška Terseglava.

Prvi govori

deželni odbornik profesor Evg. Jarc

o potrebi strokovne organizacije za naše delavstvo. Delavstvu, ki pomenja v današnjih razmerah sloj, ki ga še loči široka pot od ostale družbe, je treba pred vsem, da se dvigne materielno in socialno. Pot do tega cilja pa ni razredni boj in socialna revolucija v zmislu socialne demokracije, ampak strokovna organizacija, ki vpoštevata obstoječe razmere in ne slika delavstvu samo nedosegljivega paradiža, ampak korak za korakom dela za zboljšanje delavskega položaja. Treba je pa zato, da ni strokovna organizacija dekla bodisi katerekoli stranke — socialni demokratje so sami priznali že dostikrat, da so njih strokovne organizacije v prvi vrsti njih politična šola. V strokovni organizaciji mora biti zastopano vse delavstvo posameznih strok in tovarn, ker imajo njegovi zastopniki samo v tem slučaju potrebno oporo, ko zastopajo delavske zahteve napram delodajalcu. Da se delavstvo danes žal, še tako malo zanima za strokovno organizacijo, je vzrok pomanjkanje zavednosti. Bolj še, kakor za druge stanove, velja za delavstvo beseda, da je nevednost najpogubnejša reč na svetu. Saj gre tu za srečo milijonov delavskih trpinov.

Govoru deželnega poslanca dr. Zajca.

Čenjene zborovalke! Ravnokar sem dobil ljubeznivo povabilo, da naj se udeležim Vašega zborovanja. To sem storil tem rajše, ker sem Vaš zdravnik in me silno veseli, ko

vidim, kako vrlo napreduje ravno Vaša organizacija.

Ko je v nedeljo zborovalo krščansko-socialno delavstvo in sklepalo o važnih delavskih stvareh, je nekdo tožil, da so naše organizacije pomanjkljive, ne samo to, povdarjal je, da so slabe. Temu gospodu sem ugovarjal, ker imel sem v mislih ravno Vas. Vaša organizacija je dobra, krepka in zdrava. Izvedena po načelu samopomoči ima svoj podporni sklad, v katerega prispevate vsi, imate svoje strokovno glasilo, ki se bori za Vaše interese. Zato bi bil neopravičen strah, da bi kedaj razpadla. Trdim nasprotno, bo se še razvila, ker ima pogoje za obstanek sama v sebi.

Skrbele boste, da ostanete same nemahljive članice, skrbele pa tudi, da pridobite še druge tovarišice v svoj krog, tovarišice, ki so dovolj neprevidne, ali nepoučene, da še niso prišle do spoznanja, da delavka in delavec izven organizacije je čoln na morju brez krmarja. Meče ga veter sem in tja, dokler ga ne treščijo ob skalo, ob kateri se razbije.

V svojem poklicu se snidem še sedaj z delavko, ki ni v nobeni organizaciji. Če jo vprašam, zakaj ni v nobenem društvu, mi navede vse polno izgovorov, a nobeden ni nič vreden. Marsikatera pride šele do spoznanja, ko je že prepozno. Trpeti mora sama, in trpeti družina vsled te nepojmljive lahkornosti.

Vsaka naj se zaveda, da nesreča nikdar ne počiva, kar se nam zdi danes nepotrebno, je že jutri nasprotno.

Po mojih mislih tiči krivda, da se še dobe bele vrane med delavkami, ki niso v nobeni organizaciji, na dveh straneh. Nekatere si ne vzamejo časa, da bi razmišljale o tem, na drugi strani je premalo razvite agitacije. Zanimanje in razmišljanje se da vzbuditi po živahni, vsakdanji agitaciji. In ta leži v Vaših rokah.

Poleg strogo gospodarskih stvari naj bi zveza razmišljala še o nečem drugim. Mislim namreč na redna poučna predavanja, katera naj bi se prirejela če mogoče, vsak mesec. O vseh stvareh, ki imajo za vas praktičen pomen, naj bi se vas poučevalo. Ponk o zdravstvu je vam nujno potreben. Zato naj Zveza razmišlja, kako bi se ta predavanja uvedla.

Po teh splošnih opazkah bi želel vas opozoriti na nekatere stvari, ki so za vas posebno važne.

Znano vam je, da je generalna direkcija določila v varstvo mater sledeče: Nosečim materam naj se dovoli 2 tedna pred porodom dopust, če vsled kake boleznij potrebuje odmora ad dela. Ravno tako naj se da dopust 2 tedna po štiritedenski otroški postelji. Zdravnik pa mora vsak slučaj po-

sebe preiskati in o njem napraviti zdravniško spričevalo.

Ta odločba generalne direkcije je plemenita, dobra in potrebna; ima pač najboljši namen, t. j. varstvo mater. Ni dvoma, da so delavske matere posebno potrebne skrbnega varstva. Bilo bi odveč to dokazovati, ker je splošno znano.

Ali ta odredba je nepopolna, ker je komplicirana z raznimi okoliščinami. Nima značaja splošnosti, enakosti, ampak ima v mislih one, ki so vsled kake boleznij potrebne odmora. O tem naj pa seveda vedno po vesti odločuje zdravnik. V tem tiči velika težava in gotovo bo spet, kakor vedno, nastala vojška med zdravniki in materami. Treba bo razmišljati, da se take odredbe poboljšajo, da se jim res dá socialen značaj, značaj splošnosti in enakosti.

Prepričan sem, da tobačna režija ne bi bila materijelno prav nič slabša na tem, če bi to odredbo spremenila v tem smislu. Delavstvu pa je dana smer, da zastopa v tem smislu svoje težnje. Bila bi taka prememba velike važnosti za delavke, pa tudi za tovarno. Splošno je znano, da zbolé vsled napačne higijene v otroški postelji mnogo delavk, da se jih prime bolezen, na kateri hirajo vse svoje žive dni. In kdo ima škodo? Delavka in njena družina, pa tovarna sama. Taka reva mora večkrat v letu prekršiti svoje tovrniško delo in iskati preskrbe pri bolniškem zavodu, kamor se steka delavski denar, tovarna pa zgubi delavsko moč za toliko in toliko dnij v letu.

Ne motim se, če trdim, da bo pri generalni direkciji prodrlo to spoznanje in po tem spoznanju tudi uravnalo svoje delo v varstvo mater.

Prejdem naj k drugemu važnemu vprašanju. To so delavske hiše, hiše z zdravimi stanovanji. Res je v okolici ljubljanski nastalo v zadnjih letih mnogo hišic z dobrimi stanovanji. Vendar pa moram povdariti, da vidim mnogo tobačnih delavk v stanovanjih, ki nikakor niso pripravna za družine. Majhnja, nezračna, temna in vlažna stanovanja so zdravju kvarna; največ boleznij vidim v takih hišah. Na dlani leži, da se v tem oziru mora nekaj ukreniti. Prepustiti delavstvo samo sebi, ne kaže. Lepo socialno delo bi generalna direkcija izvršila lahko tudi v tem oziru. Če drugod zidajo delavske domove z zdravimi stanovanji, ali bi ne bilo mogoče pri ljubljanski tobačni tovarni? Kjer je dobra volja in pravo prepričanje, je mogoče izvesti tudi težje stvari. Zato priporočam, da zveza v tem oziru napravi potrebne korake.

Omenil bi še dvoje. Več let že želi delavstvo, da bi generalna direkcija prenaredila ordinacijske prostore. Dosej brez uspeha. Ordinacijski prostori naj bi bili taki, da bi delavstvo rado hodilo iskat zdravniške

pomoči, in da bodo zdravniki z veseljem ordinirali. Upam, da se to vprašanje že v do glednem času reši v smislu vaših teženj.

Nekako slična stvar je s kuhinjo. Tovarniški kuhinji so dali naslov: »dobrodelna naprava«. Je lep naslov, a delavci imenujejo to socialno potrebo. Dobra kuhinja je v interesu tovarne same, ne samo v interesu delavstva. Če tovarna v ta namen kaj »žrtvuje«, ima od tega samo hasek, ker varuje to, kar od delavke zahteva, namreč delavsko moč.

Ali bo kdo zameril delavkam, če se boré za izboljšanje kuhinje? Delavke bi bile pripravljene za zadostno kosilce tudi več plačati kot 10 vinarjev. Nobena se temu ne bo upirala. Ali kuhinjsko vprašanje je treba rešiti z razumom, ne pa s kepanjem z zeljem.

Drage zborovalke! Omenil sem vam nekaj stvari, pomenljivih za vas. Upam, da si jih ohranite v spominu in v tem smislu tudi uravnate. Koristno bo to za vas in vaše tovariše. Nato se izvoli

odbor za leto 1909.,

ki se je sledeče sestavil:

Savenz Josip, predsednik.
Čatar Alojzij, podpredsednik.
Verhovc Ivan,
Sever Valentin in
Bučar Franc, odborniki
Biejec Marija, zapisničarica.
Brate Ivanka, zapisničarica namestnica.
Češnovar Ana, blagajničarka.

Bučar Terezija, blagajničarke namestn.
Štibil Marija in
Šarc Marija, odbornici.

Revizorji.

Svetek Anton, predsednik.
Zajc Ivan.
Podlesnik Ivan

Poročilo tajnice.

Slavni zbor!

Usojam si poročati o delovanju naše krajne skupine.

Ustanovila se je 14. junija 1906. Dasi znaša članarina 24 vinarjev tedensko, šteje naša krajna skupina 900 članov in članice in ima svoje lastno glasilo od februarja lani, ki ga dobe vsi člani in članice, česar nima nobena druga naša slovenska organizacija.

Članov smo imeli 900.

Sej je imela krajna skupina pretečeno leto 12.

Spomenici sta bili vloženi dve, vsebina Vam je znana. Krajna skupina je imela jako veliko korespondenco z osrednjo zvezo in z drugimi tovarnami ter tako vzdržavala stik s tobačnimi delavci.

Pomen krajne skupine je velevažen osobito zato, ker čim več članov ima zveza, tem več lahko doseže za tobačno delavstvo.

Blagajničarka

Frančiška Zajc poda sledeče poročilo:

Računski zaključek

Krajne skupine ljubljanske „Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze“ od 1. januarja do 31. decembra 1908.

Prejemki	K		h		Izdatki	K		h	
Blagajniški preostanek od 31. dec. 1907.	1149	40			Bolniška podpora	4855	38		
2969 tedenskih prispevkov po 20 h	593	80			Porodniška podpora } na račun zveze {	999	74		
42 039 tedenskih prispevkov po 24 h	10101	36			Podpora za pogrebe	50	—		
282 pristopnin po 40 h	112	80			Poštnina	7	46		
Obresti od vloženega denarja	100	35			Pisalne potrebščine	20	36		
					Nagrada nabiralkam	103	76		
					Dijete tajniku	40	—		
					Kolki	4	—		
					Dvorana za shode	20	—		
					Vabila in časopisje	22	90		
					Zvezi odposlalo	3773	87		
					Skupaj	9897	47		
					Prenos za leto 1909	2160	24		
						12057	71		

Stanje premoženja v gotovini 2160 K 24 h.

Za načelstvo:

Valentin Sever, predsednik.

Frančiška Zajec, blagajničarka.

Revizorja:

Alojzij Čatar.

Anton Svetek.

Občni zbor

potrdi poročilo in izjavi zahvalo blagajničarki, ki izjavi, da ne more več sprejeti odborništva. Priznamo, da je blagajničarka zahvalo zaslužila, ker je vestno, pošteno, natančno in požrtvovalno izvrševala svojo dolžnost.

Sklepi.

1. Saj vsak mesec priredi krščansko-socialna tobačna organizacija predavanje za tobačno delavstvo.

2. »Zvezi« se naroča, da stori vse potrebno, da se odredbe generalne direkcije v varstvo mater izpremeni tako, da bodo vse delavke matere brez razločka deležne do brote omenjene naredbe.

3. »Zveza« naj posreduje, da se kuhinja in njeno oskrbovanje preuredi po predpisih moderne higiene.

4. »Zveza« naj zahteva takojšnjo preuredbo ordinacijskih prostorov.

5. Shod izreka zahvalo poslancem »Slovenskega kluba« za njihovo uspešno nastopanje v delavske koristi, osobito dr. Ivanu Šusteršiču, dr. Janezu Ev. Kreku, dr. Antonu Korošcu in Jožefu Gostinčarju, in se slavni klub naproša, naj še nadalje nastopa tako kakor dozdej za interese tobačnega delavstva.

Izboljšanje in krivice.

Izboljšanje. Pričakovali smo, da letos zdatno izboljšajo plače tobačnemu delavstvu. Žal, da se to ni zgodilo. V začasnem proračunu je odmerila vlada za izboljšanje zgolj 1,530.000 kron. Sicer je to več od lani za 392.000 K, a je vsekakor premalo, ker pride na posameznika le 39 K. Na vsak način bo treba gledati, da se ta vsota zdatno poviša. V naši tobačni tvornici je delavstvo skrajno ogorčeno, ker v sedanji draginji tole beraško izboljšanje plač le malo zaleže. Za danes hočemo objaviti le tabelo o izboljšanju (?) cigaretne delavkam. Prihodnjič se bomo še temeljitejše bavili s sedanjim izboljšanjem. Prejemalke pridejo po enoletnem prejetanju v tedensko plačo. Za to so se potegovali poslanci S. L. S. toliko časa, da se je odpravila krivica, ki se jim je godila. Najbolj je zaostal pri izboljšanju cigaretne oddelke, najbolj pa so zaostale aufštekarce, kar je brezsrčno od strani vodstva. To je tak škandal, da večji biti ne more. Gledati se bo moralo, da se delavke v cigaretne oddelku ne bodo prezirale tako, kakor zdaj dela naša velekunštna birokracija. Kako je izboljšanje pri cigaretah, nam pokaže sledeča razporednica:

Aufštekarce	Strigarce	Pomočnice	Basarce	Strojvod-kinje	od 1000 komadov	plače na teden	od 1000 komadov	plače na teden	Kategorija	
									Princesas	Sultan, Damen, Dalmatiner
8,66	3,19	6,51	3,53	6,58	15,82	16,38	2,55	14,90	15,50	dozdaj
6,71	2,20	0,54	4,55	7,60	13,92	14,96	4,57	14,20	14,76	predloženo
					13,89	14,54	7,54	13,71	14,47	dozdaj
					16,03	16,52		16,48	17,04	predloženo
					62	19		25,39	25,80	dozdaj
					5,66	20				predloženo
					14,88	13,69				
					14,88	14,40				

Aufštekarce so morale napraviti prej 24 tisoč, od zdaj pa 23.400 komadov na teden.

Jenidge: Aufštekarce so morale napraviti do zdaj 25.800, naprej bodo morale napraviti tedensko 24.000 komadov.

Skrajno nezadovoljni so tudi profesionisti. Nam se smilijo, a pomagati jim ne moremo. Radi bi, da se tudi njim izboljša, kakor žele. A pot, ki jo zdaj korakajo, je čudna. Obračajo se in iščejo pomoči pri brezplivnih soc. demokratičnih agitatorjih, ki nimajo nobenega vpliva, nobene moči, marveč samo metersko dolge jezike.

Izboljšanje in krivice.

Bali smo se, da bodo daleč za pričakovanjem delavstva zaostala izboljšanja, ki jih je dalo delavstvu glavno ravnateljstvo. V proračunu za l. 1909 izkazana vsota 1,530.000 kron za izboljšanje se ni v celoti porabila za zvišanje plač, marveč so ž njo pokrili stroške za nekatere novotarije.

Sicer je glavno ravnateljstvo napravilo večji korak negoli druga leta, a nikakega skoka. Nekaj se je delavstvu priznalo, kar sicer še ne izboljša kdosi gavedi kako delov-

nega razmerja, a vsaj začelo se je. Ako bi bilo dovolj dobre volje, bi nove uredbe res lahko služile delavstvu v korist.

Plačan dopust.

Delavstvo dobi zdaj plačan dopust in sicer, ako služi 10 do 20 let tri dni, če služi nad 20 let, pa 6 dni na leto. Veliko sicer to ni, saj imamo v Ljubljani podjetja, ki dajo tedenski dopust delavcem, a nekaj je le. Na Dunaju sicer dobe uslužbenci pri cestni železnici + krščansko-socialne dunajske občine po petih letih službene dobe tridnevni dopust. Do tega mora priti tudi pri nas, kakor se tudi lahko enotedenski dopust razširi v dvatedenski. To se lahko brez vsake težave izvede bodoče leto. Glavno je, da se je napravil začetek.

Dopust porodnicam.

Odredil se je dopust porodnicam za dva tedna pred ali po porodu, ako zdravnik konstatira, da so potrebne, da se odpočijejo. Glavno ravnateljstvo je ob tej priliki nekoliko zadel moderen, po zdravnikih propagiran duh, ki zahteva varstvo matere. V tobačnih tvornicah dela toliko žena, varstvo matere, varstvo dojenčkov, ki ga čimdalje bolj zahteva naša javnost, je prodril tudi v zaprašene pisarne glavnega ravnateljstva in zganili so se možje, vtopljeni v številke, proračune, pa akte, prošnje in prizive, pa so dovolili dvatedenski dopust porodnicam. Seveda priznavamo, da je to zaslužno, dasi s tem še ni vse napravljeno, kar bi bili morali storiti. A preveč smo hvalili gospode uradnike, tobačno-režijske paragrafarje in številkarje. Tile ljudje so prekunštni v malenkostnih sitnostih, pa naj že živé kot kitajski kitasti mandarini ali pa c. kr. uniformirani avstr. uradniki. Zato so pa tudi dobro delo izpremenili v sitnost materam in zdravnikom, pa v svoji modrosti določili, da mora mater pred ali po porodu zdravnik preiskati in izjaviti, jeli je potrebna počitka, oddihljeja ali ne. Zdaj si pa postavimo oddihljaj noseče delavke pred porodom, pa razumemo nerazumljivost c. kr. uradniške glavno-ravnateljske kunšti. Ves oddih obstoji v tem, da ne gre delavka v tvornico. Oddiha naj bi pa ne bila potrebna delavka pred in po porodu!

Kako se izpeljuje dopust materam.

Sicer se je pa že v praksi pokazalo, kam dovede v praksi c. kr. uradniška omejenost. Dunajski bolniški odbor je že napravil na glavno ravnateljstvo primerno vlogo, ki slove:

Pred nekaterimi dnevi je bil naznanjen odlok glavnega ravnateljstva, po katerem dobe porodnice dvatedenski dopust, če konstatira zdravnik potrebo oddiha.

Kakor je sama na sebi ta uvedba vredna da se pozdravi, se pa vsled izkušenj v malih

dneh bojimo, da po omejitvi, da se mora dognati potreba oddiha z zdravniško preiskavo, bo nova uvedba koristila le malo delavkam.

Sledeča slučajja to dokazujeta.

Neka delavka, ki je prosila za dopust, ga je dobila **tri dni** in šele potem, ko je bila trikrat preiskana po zdravniku.

Neki drugi delavki se je dovolil na njeno prošnjo in po zdravniškem preisku dopust, a čez nekaj dni se je morala zopet predstaviti zdravniku, ki pa ni mogel več konstatirati potrebe oddiha, a je le še dovolil tridnevni dopust.

V obeh slučajih se je pa delavkama naznanilo, da se bo oddihljajni dopust **vračunal v poletni dopust**, kar je tudi načelnštvo na vprašanje bolniškega odbora potrdilo.

Če je taka odlokova razlaga v smislu glavnega ravnateljstva, se mnogim delavkam vzame poletni dopust, ker imajo delavke od 10 do 20 leta le pravico do tridnevnega dopusta.

Omejitev, po kateri se podeli oddahljajski dopust le po zdravnikovi preiskavi, bi koristila, kar dokazujeta navedena slučajja, le nekaterim porodnicam, varstvo matere, oziroma dojenčkov, bi postalo iluzorično.

Ker je glavno ravnateljstvo nameravalo napraviti nekaj dobrega in ker se materi v zadnjem času nosečnosti pač lahko odpusti zdravniška preiskava o vprašanju, če je potrebna oddiha, prosi bolniški odbor:

C. kr. glavno ravnateljstvo odredi, naj se dvatedenski dopust dovolj vsem porodnicam brez zdravniške preiskave in ne, da se krati poletni dopust.

Smešno je tako postopanje. Z eno roko nekaj dati, z drugo pa vzeti. Dvomimo, da je mislila glavna direkcija resno dati dvatedenski dopust materam, ker če je to mislila resno, bi zdaj ne preobračala takih kozlov, kakor jih. Pesek je hotela potresti v oči javnosti, da bi jo hvalila, češ, kaka skrbna mati tobačni delavski materi je »eine lochlöbliche Generaldirektion der k. k. Tabak Regie in Wien«.

Za jetičnike

namenjeno vsoto so povišali od 30.000 na 40.000 kron.

Zavetišča dojenčkov

nam tudi obeta glavno ravnateljstvo, a kako da si to misli, ima najbrže še skrito v možganih tistega konceptnega uradnika, ki je zapisal ali pa diktiral tobačnemu delavstvu naznanjeno obljubo. V Tahavi se nahaja zavetišče dojenčkov. Ravnatelj Görig je dal na razpolago materam poseben prostor, kjer med delom počivajo dojenčki pod nadzorstvom dveh žensk, ki jih plačuje ravnateljstvo. Po telefonu se ob potrebi pokliče mati

iz delovne dvorane, da lahko doji dete. Sprejemajo se v zavetišče otroci do starosti treh let, kar je tolike važnosti, ker stanujejo delavke več ur hoda od tvornice. Kar je bilo mogoče v Tahavi, je mogoče tudi drugod.

Izboljšanje plač

je povzročilo povsod mnogo pritožb. Poboljšanje je pa resnično le deloma zadovoljivo. Večinoma se je izboljšalo samo za 9, 10 do 16 h na dan, kar pač ni veliko in kar mora glavno ravnateljstvo priznati. A najslabše je, da so se prezrle kar cele kategorije. Nekaj tožadevnih dopisov:

Sternberg

se pri cigaretah ni izboljšalo, ne pri cigaretah, ki se izdeljujejo na stari, kakor tudi ne, ki se izdelujejo na novi način. Edino rezal-kam so izboljšali pri 1000 za 2 h.

Novi Tišin.

V cigaretinem oddelku so se vršili burni prizori. Delavkam so hvalili na vse pretege novo izdeljevanje cigaret, ko so jih uvedli. Obljub pa niso držali. Ko se je delalo še na dan, so na vso moč tiščali, da se kolikor mogoče veliko napravi. Z uro v roki se je vstopil uradnik k delavkam in je računal, da bi lahko delavke še več napravile. Delo cigaret z ustnikom se je določilo z 2200, kar delavke komaj zmagajo. Zdaj se prično delati še šport na nov način, zahtevajo pa tudi 2200, dasi tega delavke pri najboljši volji ne morejo napraviti. Za to so pa dali štiri najboljše delavke, ne da bi se učile, v dnino. Seveda napraviti niso mogle dovolj in imajo veliko škodo, ki jim jo nočejo povrniti. Koliko se pa več zasluži, pa kaže tole: strojarce in basaike dobe zdaj po izboljšanju plač dnevno 2 K 40 h, med tem ko se »pri« po novem načinu zasluži dnevno 2 K 46 h. Izboljšali pri delavkah po novem načinu niso ničesar. Ravnatelj je izjavil deputaciji, da ne dobe tudi prihodnje leto izboljšanja. Pristavil je pa še, da brez njegovega dovoljenja ne sme deputacija h glavnemu ravnatelju in se tudi ne sme poslati nobena prošnja. Mož se je seveda zaračunal, ker je izročil vso zadevo glavnemu ravnateljstvu krščansko-socialni poslanec Anderle.

Švac.

Zidar S. s tedensko plačo ni dobil nobenega izboljšanja, dasi je predelavec.

× × ×

Iz teh zgledov že sledi, kako se postopa s tobačnim delavstvom. Kdo je vzrok? Kri- vi so, da je tako tvorniška vodstva, uradniki, glavno ravnateljstvo.

Novi delavni način.

Novi delovni načini .

Glavno ravnateljstvo tobačne režije gleda vedno bolj na to, da donáša podjetje čim večje dobičke. To je nekaj, kar bi mi radi podpisali, če bi reformirali, kjer je preosnova res najbolj potrebna. Pri organizaciji prodaje bi se lahko marsikaj izboljšalo, kar bi donášalo dobiček tobačni režiji. A tu ničesar ne izboljšavajo, pač pa hočejo vse prekucniti pri delu. Vse reforme merijo na to, kako preosnovati in napraviti bolj ceneno fabrikacijo.

Strojno delo je cenejše kakor ročno. Če bi bilo mogoče, bi najrajše opustili vsako ročno delo. Da bi donášalo ročno delo večji dobiček, so iznašli nov način ročnega dela. Dosedanje skupine so razpustili, vsaka delavka mora sama napraviti in vsak dan oddati narejene cigarete. Tobačna režija ima pri tem načinu velik dobiček, ker napravi posamna delavka več, ne da bi se zdatno zvišali fabrikacijski stroški.

Delavkam so sicer dali na prosto voljo, jeli se hočejo naučiti novi način ali ne. Pri- dejana obljuba, da bodo po novem načinu več zaslužile, je zapeljala veliko delavk. Nov način se je učil v dnino. Medtem so poizkušali kolikor mogoče visoko dvigniti izdelo- vanje, kar je bilo seveda le mogoče do go- tove meje. Ob tej priliki so zagrešili napa- ko, da so zahtevali, naj napravijo vse de- lavke toliko, kolikor najsposobnejše delavke, dasi niso vse delavke enako spretno. Tudi pri plači se ni vse vjemalo, ker znaša višji za- služek le nekaj vinarjev več. Pri izboljšanju plač se niso nič ozirali na te delavke, ker so zvišanje smatrali za izboljšanje.

Zdaj pa še nekateri velekunštni urad- niki. Kaj naj rečemo, če primerja uradnik, kar se je pripetilo v Novem Tišinu, delavke s stroji? Če se po minutah in sekundah računa, da se mora narediti na dan toliko ciga- ret, ker se rabi za eno cigareto toliko sekund. Neverjetna je taka modrost, a v Novem Ti- šinu imajo takega kitajskega mandarina, ki seveda nosi obleko c. kr. tobačnega urad- nika. Ostanimo le v Novem Tišinu. Zahteva se, da se mora po novem načinu napraviti 2200 »Damen« na dan; kar so v stanu izgo- toviti le nekatere delavke. Veliko delavk ni zažutrkovalo in ne kosilo, samo da so mogle izdelati, kar se je zahtevalo od njih. Naj- večja kunšt v Novem Tišinu pa je, da se mora ob sobotah ravno toliko narediti kakor ostale dni. Novo delo zahteva, da se telo drugače drži in več moči, delavke tožijo, da j'h bole roke in križ in da naj se zniža število cigaret, ki se morajo napraviti. **Uradnik ti pa pride in zahteva, naj delavke dokažejo, ako res ne morejo napraviti toliko, kolikor je predpisano.**

Zdaj hočejo tudi pri »Šport«, da se toliko napravi, kakor pri »Damen«. Da gre to predaleč, ni treba dokazovati. Cigarete z ustnikom se hitreje in lažje napravi, kakor cigareta, ki se mora striči na obeh straneh. A tega nočejo verjeti in se sklicujejo, da se tudi drugod toliko napravi.

Tako ne more več iti dalje. Od glavnega ravnateljstva pričakujemo, da napravi konec neumnostim, ki jih delajo v škodo delavkam sitni uradniki, ki bi menda radi postali ministri.

Tobačni monopol l. 1909.

Leta 1907 je izpadlo za tobačni monopol jako ugodno v vsakem oziru. Zdatno so se zvišali dobički, poskočila je tudi zelo zdatno prodaja boljših fabrikatov, katerih so prodali več, kakor pa slabejše baže. Podjetje se je dobro razširilo v korist države. To je znak, ki ga nosi za tobačni monopol l. 1907 po statističkih podatkih glavnega ravnateljstva.

Proračunani so bili l. 1907 dohodki z 236,260.000 kron, znašali so pa celih 251 mil. 620.000 kron, torej 15,360.000 kron več, kakor so mislili, da bodo znašali. Stroške so proračunali z 89,160.000 kron, izdali so pa 91,510.000 kron, a da so prekoračili izdatke, ne pride v tem slučaju v poštev, ker so se tako visoko dvignili dohodki in to še tem manj, ker je dejanski prebitok 160,110.000 K za 13 milijonov višji, kakor je bil proračun.

Ako primerjamo dohodke z onimi iz leta 1906, se pokaže, da so se povišali za 5,850.000 kron, izdatki so se pa povišali za 3,170.000 kron, čisti dobiček je bil za 2,140.000 kron višji kakor leta 1906.

Premoženje tobačne režije se je zvišalo za 2,550.000 kron, tako da znaša skupni čisti dobiček v l. 1907 162,657.641 K 96 h.

Pri 100 kg prodanih tobačnih fabrikatov se je pridobilo K 438·67, medtem ko se je dobilo l. 1906 K 428·07

Ni pretirano, ako trdimo, da je najboljši denarni vrec državi ravno tobačni monopol, kjer žanje dobičke brez vsake nevarnosti, zato pa tudi nikakor ni prav, da tako mačehovsko skrbi za delavstvo, ki dela državi tako ogromne dobičke

Smok se je izdelalo l. 1907 ravno 1.226,262.908 komadov, za 11 milijonov manj kakor l. 1906, nasprotno se je pa napravilo 4.843.787.400 cigaret, za 588,000.000 več, kakor leta 1906. Tobaka se je porabilo 377.483 kvintalov, za 10.172 kvintalov več kakor leta 1906. Dasi se je delo tako ogromno dvignilo, se je pa le znižalo število delavstva za 531 oseb, kar dokazuje, kako vpliva večja uporaba strojev na število delavstva.

Značilno je tudi, da je ob novi začasni ureditvi penzij l. januarja 1907 prestopilo 1310 oseb v stanje invalidov, kar pač doka-

zuje, kako potrebno in nujno je bilo, da so se zvišale pokojnine. Nadaljnji dokaz, kako nujno in potrebno pa pereče je, da se še bolj zvišajo penzije, ki je pa žalostno dejstvo, da je služilo koncem l. 1907 806 oseb nad 35 do 40, 271 oseb pa nad 40 let. 527 oseb je bilo starih 60 do 70, neda 70 let pa 47. Podjetje, ki donša toliko dobička, bi pač ne rabilo, da tako izmozgava delavske moči. Poštene pokojnine naj dobi delavstvo, ki si jih je gotovo prislužilo. Lahko tudi da država pošteno pokojnino svojemu delavstvu, saj znašajo pokojnine tobačnemu delavstvu kljub temu, da so začasno uredili pokojnine, dasi so izboljšali pokojnine vsem vpokojencem, kljub temu, da je bilo koncem l. 1907 vpokojenih 7433 oseb, le nekaj nad 2,000.000 kron. Tobačni monopol donša že toliko dobička, da bi lahko dovolili delavstvu pošteno pokojnino in ne beračijo.

I. shod avstrijskih krščanskih strokovnih društev.

Leto 1909 ostane v spominu zgodovine avstrijske krščanske strokovne organizacije. Koncem minulega meseca so se zbrali zastopniki avstrijskih krščanskih strokovnih društev, da se posvetujejo, kako še bolj poglobiti in razširiti krščanska strokovna društva.

Velike važnosti za razvoj naše organizacije je bila l. konferenca krščanskih avstr. strokovnih društev. Bilo je prvič, da so se udeležili posvetovanja zastopniki strokovnih društev iz vseh dežel, ki so zastopniki približno 61.000 strokovno organiziranih članov. Na l. strokovni kongres je pa prijavilo udeležbo približno 900.000 članov. Koncem januarja so izstopila iz državne zveze kršč. delavskih društev strokovna društva in si ustanove lastno osrednjo organizacijo.

Pred malo leti je bila krščanska strokovna delavska organizacija še majhna. Zaničevali in zasramovali so jo socialni demokratje in podjetniki ter jo prezirali. Danes je pa že krščanska strokovna organizacija činitelj, ki si je izvojeval svoje mesto, česar ne izpremene več nasprotniki. S sveta ne spravijo več, **da organizacija, ki je premagala vse ovire in težkoče, ni le dokazala, da je sposobna za živeti marveč tudi, da je potrebna.**

Naša zveza je bila vedno zvesta skupni organizaciji. Korakala bo tudi naprej vedno roko v roki z ostalimi krščanskimi strokovnimi organizacijami. Le v skupnosti obstoja moč in le zvezane krščanske delavske strokovne zveze bodo premagale vse težave. Boje bomo imeli tudi v bodočnosti, a pomagati si bomo morali medsebojno, ker sloga jači, nesloga pa tlači.

Po svetu.

Štrajk v tobačni tvornici. Pred kratkim se je potegovalo klausenburško tobačno delavstvo za izboljšanje plač. Delavski deputaciji je pa izjavil tvorniški ravnatelj Jurij Hirt, da zamore plače zvišati samo glavno tobačno monopolsko ravnateljstvo v Budimpešti. Ob enem je pa tudi obljubil, da hoče podpirati delavske zahteve. Delavstvo se je kljub obljubi uprlo, se zbralo v velikih skupinah pred tvornico, nekoliko zmikastilo uradnika Kraspera, ki je pomirjeval. Nato je pognala policija delavstvo, 14.000 oseb, iz ceste. Bilo je več spopadov s policijo, ranjenih je bilo več policistov. Policiji na konjih se je šele posrečilo, da je razkropila delavstvo. Ob 2. popoldne je skušalo delavstvo udreti v tvornico, a je poizkus preprečila policija. Iz tega sledi, da Mažari zelo grdo postopajo s tobačnim delavstvom, dasi jim današa tobačni monopol velikansk dobiček.

Rennweg. V naši tvornici so napravili novo parno kurjavo, ki je bila gotova pred Božičem. Dne 24. decembra so kurjavo preizkusili, a ne po delu, marveč takoj zjutraj, ko se je pričelo delati. Uspeh je bil pa tudi tak, kakršnega smo naprej pričakovali. Sveže preslikane peči so razširjevale grozen smrad, ko so postale vroče. Več delavkam je postalo slabo. Ko so se delavke pritožile, se je pa ravnatelj še norčeval iz njih. Kako prav so imele delavke, se je pokazalo, ko je prišel v dvorano zdravnik, ki je takoj ukazal, da se mora prenehati s preizkušnjo.

Bavč. Dne 14. decembra se je vršilo javno zborovanje naše krajne skupine. Govoril je o starostnem zavarovanju tajnik

Rudolf Hiessl. Shod je sklenil dvoje resolucij. Prva na finančno ministrstvo zahteva, naj se urede penzije tobačnega delavstva, kakor tudi preskrba udov in sirot, druga pa obsoja socialno demokracijo, ker je zavlačevala postavni načrt o socialnem zavarovanju.

† Adolf Fischer.

Našo krajno skupino Hajnburg je zadela velika izguba. Bil je priden naš somišljenik. V nedeljo, dne 29. novembra se je vračal iz Hundsheima okolu 5. popoldne domov. Gošta meglja je nastala in Fischer, ki je bil zelo kratkoviden, je zašel. Ko se v ponedeljek še ni vrnil domov, so ga iskali tovariši in ga našli po dolgem času zmrznjenega v nekem zapuščenem kamnolomu. Bil je slečen in se preutrujen vlegel, zaspal in zmrznil. Pogreb je dokazal, kako so cenili rajnika, ki zapuščava vdovo s 5 otročiči.

Naslovi načelnikov naših krajevnih podružnic.

Bavc: Johann Dröbler, Troppauerstraße 48.
Fürstenfeld: Ferdinand Stebl, Öfersbachgasse 77.

Hajnburg: Josef Höchstatter, Landstraße 293.

Hallein: Julie Hochbrucker, Hallein.

Celovec: Mici Ruttner, Neue Weltgasse 7.

Ljubljana: Mici Blejec, Mestni trg 10.

Linc: Karl Kastner, Lustenau 310.

Novi Tišnji: Franc Schneider, Mühlgasse 52.

Sacco: Marie Pedri, Sacco, Südtirol.

Schwaz: Thomas Steinacher, Kirschenallee 473.

Sternberg: Emilie Till, Römerstädterstraße 39.

Dunaj — Ottakring: Josef Wasserböck, XVI., Thaliastraße 123.

Dunaj — Rennweg: Amalie Masaček, XI., Hauptstraße 37.

Cvítava: Marie Treitner, Melzgasse 198.

Blagajniško poročilo od 1. oktobra 1908. do 31. decembra 1908.

	K	h		K	h
Dohodki			Stroški		
61.977 tedenskih prispevkov	14874	48	Bolniške podpore	8722	81
198 vpisnin	79	20	Porodniščina	883	48
Povrnjeno	50	—	Mrtvaščina	40	—
Strokovni listi	43	85	Krajnim skupinam	470	71
Razno	29	22	Strokovni listi	730	22
			Agitacija	311	61
			Tiskovine	285	65
			Pisarna: najemščina in razsvetljava itd.	200	73
			Strokovna komisija III. četrtletja	215	06
			Plača in nagrade	780	—
			Delegacije, seje itd.	50	04
			Knjige in časopisi	49	60
			Bolniška blagajna	16	55
			Telefon	36	—
			Stvarna uprava	77	86
			Razno	55	07
			Vsota	13925	39
			Saldo 1. oktobra	13078	56
			Saldo 31. decembra	14229	92
				28155	31